

การวิเคราะห์การตีความหลักพุทธธรรม ของเชอเกียม ตรุงปะ*

An analytical study of Buddhadhamma interpretation of Chogyam Trungpa

พนารัตน์ จันทรสิทธิเวช

Panarat Chansitthiwet

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Graduate School, Mahachulalongkorntajavidyalaya University, Thailand.

Email: baanphupana23@hotmail.com

Doi : 10.14456/jmcpupeace.2017.13

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดและหลักการตีความในแนวคิดตะวันตกและพระพุทธรศาสนา 2) เพื่อศึกษาแนวคิดการนำเสนอหลักพุทธธรรมของเชอเกียม ตรุงปะ 3) เพื่อวิเคราะห์หลักการตีความหลักพุทธธรรมของเชอเกียม ตรุงปะ แนวคิดและทฤษฎีการตีความทางตะวันตกมีพัฒนาการมาจากปรัชญากรีกโบราณเรียกว่า Hermeneutics ศาสตร์นี้มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับภาษา เพราะถือว่าภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสาร จึงต้องตีความผ่านภาษาและสัญลักษณ์ต่างๆ ในแนวคิดและทฤษฎีการตีความทางตะวันตก มี 3 ทฤษฎีหลัก คือ 1) ทฤษฎีที่ให้ความสำคัญแก่เจตนาของผู้เขียน 2) ทฤษฎีที่เน้นคัมภีร์ และ 3) ทฤษฎีที่เน้นความสำคัญที่ผู้อ่าน

หลักการตีความของเดอราท ถือเอาหลักการตีความตามคัมภีร์เนติปริภรณ์ ส่วนหลักการตีความของมหายาน ถือเอาการตีความตามหลักในสันธิปริภรณ์อุบายเภาศัลย และเกณฑ์การตีความ 4 ขั้นตอนของ ปันเซนไฮต์นัมแกรสส์ปะ ซึ่งการตีความของฝ่ายวัชรยาน เป็นระบบการถ่ายทอดจากคนสู่คนแบบส่วนตัวเท่านั้น โดยวัชรจารย์จะพูดเป็นปริศนาหรือรหัสยะเพื่อให้ศิษย์เป็นผู้ตีความด้วยตนเอง ส่วนการตีความของเชอเกียมตรุงปะ พบว่า มีลักษณะผสมผสานทั้งทฤษฎีการตีความแบบตะวันตก พระพุทธรศาสนา

*Received July, 22 2016; Accepted December 21, 2016.

เถรวาท มหายาน และวัชรยาน โดยมีพื้นฐานและกรอบแนวคิดแบบพระพุทธศาสนาดั้งเดิมของวัชรยาน แต่มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบในการนำเสนอใหม่ให้สอดคล้องกับบริบททางสังคม เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายเดียวกันคือ การพัฒนาตัวเองทั้งในด้านจิตวิญญาณและการดำเนินชีวิตในสังคม โดยเน้นย้ำว่า ไม่ให้ละทิ้งโลกแห่งสมมุติ สัจจะ (กุนชอป) เพื่อปรมาตมสัจจะ (คอนดัม) เพราะสัจธรรมทั้งสองด้านคือหนึ่งเดียวกัน

การตีความหลักพุทธธรรมของเซอเกียม ตรุงปะ มี 6 เป้าหมาย คือ 1) เพื่อแสดงหลักพุทธธรรม 2) เพื่อผสมผสานแนวคิด 3) เพื่อความเป็นศาสนาสากล 4) เพื่อหลุดพ้นจากจารีต 5) เพื่อใช้ปฏิบัติจริง และ 6) เพื่อการประยุกต์ใช้ภาษา

คำสำคัญ: การตีความ; พุทธธรรม; เซอเกียม ตรุงปะ

Abstract

This research has the objectives as: 1) to study the concept idea and principle of hermeneutics in Western and Buddhism, 2) to study the Buddhadhamma's presentation of Chögyam Trungpa and 3) to analysis the principle of Buddhadhamma Interpretation of Chögyam Trungpa. The concepts and theories of Western hermeneutics have its development from ancient Greek philosophy known as 'hermeneutics'. It is closely to language, because language is an instrument of communicates through language and symbols and there are three of concepts and theories of western hermeneutics, of these they are the Author-centric, the Text-centric and the Reader-centric.

The theory of interpretation or hermeneutics in Theravada Buddhism, however, is based on the Nettipakarana (the guide). On the other hand, the hermeneutics in Mahayana, they follow on the Sandhiniramocana Sutra, a skillful method or Upaya is very important in Mahayana. It has four criteria of interpretations as claimed by Pan-chen bSod nam grags pa of these they are as; 1) the intended meaning 2) the foundation of the intention 3) the motive 4) the contradiction if taken literally. The hermeneutics of Vajrayana is transmission systematically from person to person; by means of public teaching and private teaching. The method to realize the truth, however, is private teaching method and the master would perform with individual masters initiating and teaching individual disciples. Sometimes, the students would need his clarity shattered; the Vajra Master spoke in riddles or symbolically to allow the student to interpret. For the interpretation of Chogyam Trungpa, found that it is a mixed method and in accordance with three majors of Western traditions; emphasize on authors, texts and the readers, including Theravada, Mahayana, Vajrayana Buddhism. His interpret is based on and accordance with the concept framework of the old Vajra traditions, but he presents in a new form in order to follow the social content. His aim of interpretation of Buddhadhamma is to cultivating one's spiritual and lives in social content, and he emphasized that one must be abandoned the conventional world and to promote the world of ultimate truth; this two sides of the sameness.

The aims of Chogyam Trungpa's interpretation on Buddhadhamma are as follows; 1) to interpret for the real Buddha's teaching 2) to interpret for reaching compromised views 3) to interpret for universal religious 4) to interpret for overcome tradition's pattern 5) to interpret for applying to practice and 6) to interpret the language for applying usages.

Keywords: Hermeneutics; Buddhadhamma; Chogyam Trungpa

บทนำ

จากประวัติความเป็นมาของพระพุทธศาสนา จะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงและมีพัฒนาการมา โดยตลอดกว่า 2500 ปีมาแล้ว ในการเปลี่ยนแปลงแต่ครั้งย่อมส่งผลกระทบต่อพระพุทธศาสนาเอง ทั้งที่เป็นด้านบวกและด้านลบ แต่หากมองตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาแล้วนั้น ก็จะเข้าใจได้ว่า ความเปลี่ยนแปลงทั้งหมดทั้งสิ้นล้วนดำรงอยู่ภายใต้กฎของไตรลักษณ์ ซึ่งมีทั้งการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ แล้วก็ดับ สลายหายไป ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนก็คือ หลังจากพุทธปรินิพพานไปแล้วมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันไป ในหลายทิศหลายทาง จากเหตุนี้เองทำให้พระพุทธศาสนามีการแตกแยกเป็นนิกายต่างๆ (Bapat, 1997) มีการตีความคำสอนของพระพุทธองค์ในหลายรูปแบบทั้งในสายเถรวาทและมหายาน ในส่วนของมหายานเองก็มีการแตกนิกายย่อยๆ ออกไปอีก และเป็นที่น่าสนใจว่า พระพุทธศาสนามหายานสายวัชรยานมีการแผ่ขยาย หลักคำสอนและแนวปฏิบัติไปทั่วโลก โดยเฉพาะประเทศในยุโรปและอเมริกา

อย่างไรก็ตาม ในบรรดาธรรมาจารย์สายมหายานทั้งหลาย ผู้ที่ได้รับการยกย่องว่ามีบทบาทโดดเด่นในการนำเสนอหลักพุทธธรรมแก่ชาวตะวันตกและมีชื่อเสียงอยู่ในสังคมวงกว้าง เช่น องค์กรโกลาเม ทานดิช นัทธันท์ เป็นที่น่าสนใจที่ว่า ท่านเหล่านี้ยังคงดำรงอยู่ในสมณเพศ มีจริยวัตรที่ตรงตามสง่า เหมาะสมกับการเป็นผู้เผยแผ่พุทธศาสนาอย่างแท้จริง แต่ในขณะเดียวกัน ในสายวัชรยานเอง ก็ยังมีอดีตลามะท่านหนึ่ง ซึ่งเป็นผู้มีวิถีชีวิตที่แปลกแยกแตกต่างจากผู้เผยแผ่พุทธศาสนากระแสหลัก จนได้รับฉายาว่า “Bad Boy” หรือ “ครูบ้า” แห่งวงการพระพุทธศาสนา ท่านผู้นี้มีนามว่า “เซอเกียม ตรุงปะ”

เซอเกียม ตรุงปะ มีแรงบันดาลใจอันยิ่งใหญ่ที่จะนำธรรมะแห่งทิเบต เผยแผ่ออกสู่โลกภายนอก ทว่ามีบางสิ่งบางอย่างที่ไม่ธรรมดา อาจเรียกได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนลามะท่านอื่นๆ ด้วยความที่เซอเกียม ตรุงปะมองว่า ภารกิจของท่านไม่ใช่การเคลื่อนย้ายถ่ายโอนพุทธศาสนาทิเบตแบบจารีตนิยมหรืออนุรักษนิยม ที่ฉาบทาไปด้วยกับดักทางสังคมและวัฒนธรรมเพื่อแพร่พันธุ์บนผืนดินตะวันตก แต่มีความต้องการที่จะสื่อสารความเข้าใจอันลึกซึ้งในอริยมรรคอย่างแท้จริง ใช้เวลาทั้งหมดในการศึกษาภาษา ปรัชญา ศาสนา จิตวิทยา ศิลปะ ประวัติศาสตร์ และวรรณกรรมตะวันตก และออกพบปะผู้คนเมื่อมีเวลาว่าง ยิ่งเมื่อได้ย้ายเข้าไปเผยแผ่ธรรมยังฝั่งอเมริกาเหนือ เขาผูกมิตรกับฮิปปี กวีบิท และศิลปินขี้ยาทั้งหลาย คำสอนทางพุทธศาสนาของเขาถูกกลดทอนเหลือเพียงคำง่าย ๆ อย่าง “เปลือย” “เปิดใจ” และ “ศีโรราบ” (วิจักขณ์ พานิช, 2010)

“เมื่อใครเข้าถึงคำสอนอย่างแท้จริง เขาจะไม่หลอกตัวเองอีกต่อไป
ผมตระหนักแล้วว่าตอนนี้ไป ผมจะไม่ถือสันโดษเพื่อตัวเอง
ไม่รักษาภาพลักษณ์หรือความชอบธรรมเพื่อตัวเอง
จะไม่หลบซ่อนตัวเองอยู่ใต้จิวรและสร้างภาพที่ดูดีกลับให้น่าประทับใจ
สำหรับผมนั่นคืออุปสรรค ด้วยสำนึกที่ว่าต่อไปผมจะต้องเกี่ยวข้อง

เชื่อมโยงตัวเองกับสังฆะในวงกว้างออกไป ผมจึงตัดสินใจ
ละทิ้งคำปฏิญาณที่ให้ไว้ต่อการบวช ผมรู้ว่าการทำเช่นนี้
คือการอุทิศตัวให้กับพุทธศาสนาอย่างแท้จริง”

(เซอเกียม ตรุงปะ, เซียน, สมพร ครูกส์, แปล, 2547)

เรื่องราวของเซอเกียม ตรุงปะ โลดแล่นขึ้นในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 ซึ่งนับเป็นช่วงเวลาในโลกตะวันตกกำลังตื่นรู้กับปรัชญาหรือจิตวิญญาณของโลกตะวันออก ซึ่งบางครั้งก็ส่อไปในทางหลงใหลโรแมนติก แต่ท่านเซอเกียม ตรุงปะนั้นแตกต่างออกไปอย่างสิ้นเชิง ท่านเป็นธรรมอาจารย์หนุ่มชาวทิเบตที่แพจาร์ต แต่ก็หยั่งรากความรู้ในพุทธศาสนาสายวัชรยานของท่านเองเป็นอย่างดี ท่านเผชิญหน้ากับโลกตะวันตกอย่างบริสุทธิ์ การตีความธรรมะในพุทธศาสนาของท่านไม่ใช่แบบการประนีประนอม เราได้แง่มุมมากมายจากการเปลี่ยนผ่านในแต่ละช่วงชีวิตของท่านที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งในปริณทณชีวิตและงาน ท่านนับเป็นนักเปลี่ยนแปลงคนสำคัญที่ได้รับเริ่มสิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ (ฟาบริซ มิคัล, 2552)

ด้วยเหตุนี้ ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาหลักการตีความพุทธธรรมของเซอเกียม ตรุงปะ ว่ามีเทคนิคและวิธีการในการตีความคำสอนของพระพุทธศาสนาอย่างไร โดยวิเคราะห์จากหลักแนวคิดและหลักการตีความในแนวคิดตะวันตกและพระพุทธศาสนา ในการทำความเข้าใจแนวคิดหลักพุทธธรรมของเซอเกียม ตรุงปะ โดยการวิเคราะห์หลักการตีความหลักพุทธธรรมของเซอเกียม ตรุงปะ เพื่อนำไปสู่องค์ความรู้ในการเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตและการสืบทอดพระพุทธศาสนาสืบไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยข้อมูลปฐมภูมิ (Primary sources) คือ งานเขียนและการถอดความ รวมไปถึงการรวบรวมผลงานการสอนพุทธธรรมของเซอเกียม ตรุงปะ ส่วนข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary sources) คือ หนังสือ ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเซอเกียมตรุงปะ และส่วนที่เกี่ยวข้องกับการตีความในส่วนที่จะเอื้อต่อการวิเคราะห์การตีความของเซอเกียม ตรุงปะ ผู้วิจัยได้จัดขั้นตอนของการดำเนินการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เริ่มด้วยการศึกษาแนวคิดหลักการตีความในพระพุทธศาสนาเถรวาท มหายานวัชรยาน และหลักการตีความตามแบบตะวันตก ขั้นตอนนี้จะทำให้เข้าใจหลักการตีความทั้งในพระพุทธศาสนาเถรวาท มหายาน และวัชรยานและการตีความแบบตะวันตกเป็นอย่างไร

ขั้นตอนที่ 2 นำเสนอหลักพุทธธรรมตามแนวคิดของ เซอเกียม ตรุงปะ ในขั้นนี้จะทำให้เข้าใจท่านมีรูปแบบการนำเสนอพุทธธรรมอย่างไร

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์แนวคิด หลักการตีความหลักพุทธธรรมของเซอเกียม ตรุงปะ

ขั้นตอนที่ 4 นำเสนอการตีความหลักพุทธธรรมของเซอเกียม ตรุงปะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดและหลักการตีความในแนวคิดตะวันตกและพระพุทธศาสนา
2. เพื่อศึกษาแนวคิดการนำเสนอหลักพุทธธรรมของเซอเกียม ตรุงปะ
3. เพื่อวิเคราะห์หลักการตีความหลักพุทธธรรมของเซอเกียม ตรุงปะ

ผลการวิจัย

แนวคิดและทฤษฎีการตีความทางตะวันตกและพระพุทธศาสนา

ศาสตร์ว่าด้วยการตีความ มีชื่อภาษาอังกฤษว่า Hermeneutics พจนานุกรมศัพท์ปรัชญาได้บัญญัติชื่อภาษาไทยว่า “อรรถปริวรรตศาสตร์” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2532) เป็นศาสตร์สาขาหนึ่งของวิชาปรัชญา ที่กล่าวถึงวิธีการทำความเข้าใจความหมายของสัญลักษณ์ต่างๆที่เป็นคำพูดการกระทำและคัมภีร์ ศาสตร์นี้มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับภาษาเพราะถือว่าภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสารการตีความ จึงต้องตีความผ่านภาษาและสัญลักษณ์ต่างๆโดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาที่มนุษย์ใช้สื่อทั้งภาษาพูดและภาษาเขียนแนวคิดในการใช้ภาษาเพื่อสื่อความจริงและเพื่อการตีความนั้นมีแนวความคิดที่เห็นแย้งกันอยู่ 2 กลุ่มด้วยกันคือ กลุ่มที่เชื่อว่า ภาษาสามารถสื่อความจริงได้ ซึ่งเป็นสายปรัชญาโดยตรง กลุ่มนี้มีความเห็นต่างกันเป็นอีก 2 กลุ่มคือกลุ่มที่เห็นว่าภาษาสามัญเท่านั้นที่สามารถสื่อความจริงได้กับกลุ่มที่เห็นว่าภาษาอุดมคติเท่านั้นที่สามารถสื่อความจริงได้ (Frederick Copreton, 1964) กลุ่มที่ไม่เชื่อว่าภาษาสื่อความจริงได้ ซึ่งเป็นกลุ่มสายทวิวิทยาโดยตรงเห็นว่า ทั้งภาษาสามัญและภาษาอุดมคติทั้งสองไม่สามารถสื่อความจริงได้ เพราะความจริงไม่สามารถอธิบายได้ด้วยภาษาใดๆ (กิริติ บุญเจือ, 2546)

กลุ่มหลังไม่มีปัญหาด้านการตีความ เพราะเห็นว่าภาษาสื่อความจริงไม่ได้ จึงไม่จำเป็นต้องสร้างวิธีการตีความหรือสื่อความหมายความจริงแต่ประการใด การจะได้สัมผัสถึงความจริงต้องผ่านการมีประสบการณ์จากการปฏิบัติมานให้เกิดบันดาลใจโดยตรง ดังนั้น กลุ่มที่มีปัญหาการตีความและสร้างพัฒนาวิธีการตีความสืบมาคือกลุ่มแรกที่เชื่อว่าภาษาสามารถสื่อความจริงได้กลุ่มนี้แยกออกเป็นกลุ่มภาษาสามัญกับกลุ่มภาษาอุดมคติที่มีความเห็นแย้งกันระหว่างภาษาสามัญกับภาษาอุดมคติว่าอันไหนสามารถเข้าถึงความจริงได้กว่ากันจึงนำไปสู่การมีเทคนิควิธีการตีความแตกต่างกันออกไปโดยแต่ละกลุ่มต่างพยายามสร้างรูปแบบการตีความด้วยวิธีต่างๆตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันอย่างไรก็ตามแม้นักคิดนักปรัชญากลุ่มต่างๆจะเสนอแนวคิดและทฤษฎีการตีความต่างกันแต่สิ่งหนึ่งที่เหมือนกันคือความพยายามสร้างเครื่องมือเพื่อให้เข้าใจความจริงความถูกต้องและความดีงามหรือเพื่อให้เข้าถึงความจริงความถูกต้องและความดีงามได้มากที่สุด

แนวคิดและทฤษฎีการตีความทางตะวันตกโดยสรุปแล้วมี 3 ทฤษฎีหลักคือ

1. ทฤษฎีที่ให้ความสำคัญแก่เจตนารมณ์ของผู้เขียน เพราะถือว่าความหมายมีความสมบูรณ์อยู่ที่เจตนารมณ์ดังกล่าวการตีความจึงต้องค้นหาเจตนาดังกล่าวแล้ว จะพบกับความหมายที่ถูกต้องสมบูรณ์
2. ทฤษฎีที่เน้นคัมภีร์ โดยเชื่อว่า ความหมายสมบูรณ์มีอยู่ในคัมภีร์แล้ว ผู้ตีความมีหน้าที่ในการศึกษาตีความค้นหาความหมายนั้น
3. ทฤษฎีที่เน้นความสำคัญที่ผู้อ่าน โดยเชื่อว่า ผู้อ่านสามารถเป็นผู้ค้นหา และได้รับความหมายสมบูรณ์ได้มากกว่าเจตนาของผู้เขียน และตามที่คัมภีร์กล่าวไว้

แนวคิดและทฤษฎีทั้งสามนี้ต่างให้ความสำคัญแก่การตีความสุดโต่งไปคนละด้านและยึดทฤษฎีของตนถูกต้องสามารถเข้าถึงความจริงได้มากกว่า การยึดถือที่แตกต่างกันนี้ อาจทำให้ไม่ได้รับความจริงอย่างถูกต้องสมบูรณ์หรืออาจทำให้ไม่ได้รับความหมายที่สมบูรณ์ ดังนั้น ความหลากหลายที่ไม่มีมีการบูรณาการอาจทำให้เกิดปัญหาได้

ในวัฒนธรรมทางการศึกษาปรัชญาและศาสนาของโลกตะวันออก อรรถปริวรรตศาสตร์ได้ถือกำเนิดขึ้น มีการยึดถือปฏิบัติ และมีพัฒนาการมาโดยลำดับ พระพุทธศาสนาเองก็เช่นกัน เป็นศาสนาหนึ่งที่มีการตีความหมายและสืบทอดต่อกันมาเป็นเวลานานกว่าสองพันห้าร้อยปี ตั้งแต่การตีความพระธรรมวินัยในครั้งพุทธกาลและหลังพุทธปรินิพพาน ซึ่งเป็นมูลเหตุให้พระพุทธศาสนาแตกแยกออกเป็นสองนิกายหลัก คือ นิกายหินยานหรือเถรวาทที่ถือว่าเป็นพระพุทธศาสนาดั้งเดิม และนิกายมหายานหรืออักษรวาทที่แตกออกมาใหม่ ทั้งสองนิกายนี้ยังแตกหน่อเป็นนิกายย่อยๆ อีกมากมาย บางแห่งระบุว่า มีถึง 18 นิกายย่อย (Bapat, 1956) บางแห่งระบุว่า 26 นิกาย (แสง มนวิฑูร, 2506) นอกจากนี้เมื่อพระพุทธศาสนาได้เผยแผ่ไปในดินแดนต่างๆ ก็ยังมีการแตกย่อยเป็นนิกายต่างๆ อีก เช่น นิกายมหายานในจีน นิกายชยานหรือฮาน นิกายมหายานในทิเบต ซึ่งก็ได้แยกเป็นนิกายหมวกเหลืองและหมวกแดง มหายานในญี่ปุ่น ซึ่งมีนิกายมากถึง 24 นิกาย เช่น เทียนไท้ นิจิเรนเซน เป็นต้น ส่วนนิกายหินยานหรือเถรวาทที่เข้าไปสู่ลังกา พม่า ลาว กัมพูชา และไทย เช่น นิกายหินยานในประเทศไทย แยกเป็นมหานิกายและธรรมยุตินิกาย (พิสิฎฐ์ โคตรสุโพธิ์, 2543)

อรรถปริวรรตศาสตร์ในพระพุทธศาสนานั้น มีการระบุถึงคัมภีร์เนตติปกรณ์และคัมภีร์เปฏโกปเทส (พระคันธสาราภิวังศ์, แผล, 2550; คุณารักษ์ นพคุณ, แผล, 2544 และ จำรูญ ธรรมดา, เรียบเรียง, 2546) ซึ่งเป็นผลงานของพระเถระรูปหนึ่งในสมัยพุทธกาล มีชื่อว่า “พระมหากัจจายนะ” ผู้ได้รับการยกย่องว่าเป็นเอตทัคคะด้านความสามารถในการอธิบายขยายความธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงไว้โดยย่อให้พิสดารได้ (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 33 ข้อที่ 121: 120) ทั้งสองคัมภีร์นี้ได้รวบรวมประมวลหลักการและวิธีการที่ท่านใช้ในการอธิบายความตีความธรรมเอาไว้ ซึ่งทั้งสองคัมภีร์มีเนื้อหาคล้ายคลึงกัน มีการสันนิษฐานว่า คัมภีร์เนตติปกรณ์เป็นคัมภีร์สายเถรวาท ส่วนคัมภีร์เปฏโกปเทสอาจมาจากสายอื่น เช่น นิกายมหายาน (จำรูญธรรมดา, เรียบเรียง, 2546) แม้จะมีเนื้อหาคล้ายคลึงกัน แต่ระเบียบวิธีในการแต่งแตกต่างกัน คัมภีร์เนตติปกรณ์จะมีเนื้อหาที่เป็นระบบชัดเจนมากกว่า ส่วนคัมภีร์เปฏโกปเทสไม่ได้จัดลำดับข้ออย่างเป็นระบบข้อนี้ทำให้ปราชญ์ชาวตะวันตกบางท่านเห็นว่า คัมภีร์เปฏโกปเทสเกิดก่อนคัมภีร์เนตติปกรณ์ อย่างไรก็ตาม

ในคัมภีร์ชั้นรองของพระพุทธศาสนาเถรวาทได้มีข้อบ่งชี้ว่า คัมภีร์เปฏโปกเทศนั้นแต่งตามแนวของคัมภีร์เนตติปกรณ์ และมีเนื้อหาดำเนินตามคัมภีร์เนตติปกรณ์ (วิมตติวินทนี วินยปิฎกฏีกา ภาษาบาลี เล่มที่ 1 ข้อที่ 11: 91)

คัมภีร์เนตติปกรณ์มีความแตกต่างจากคัมภีร์อรรถกถาอื่นๆ คือ คัมภีร์เนตติปกรณ์จะอธิบายธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยหลักหระนัยและสาสนปฏิฐาน ซึ่งเป็นหลักการอธิบายที่มีลักษณะเฉพาะโดยมุ่งอธิบายความเนื้อหารธรรมเป็นหลัก แต่คัมภีร์อรรถกถาอื่นๆ นั้น จะมีลักษณะอธิบายความจากพระไตรปิฎกในแบบคำต่อคำ บทต่อบท ความต่อความ นอกจากนั้น คัมภีร์อรรถกถามีการนำนิทานยกขึ้นมาอธิบายประกอบเป็นตัวอย่าง แต่คัมภีร์เนตติปกรณ์ไม่มีการยกนิทานมาอธิบายประกอบ หากแต่จะยกพุทธพจน์มาเป็นตัวอย่างอธิบายประกอบ

ในขณะที่หลักการตีความของพระพุทธศาสนามหายาน นอกจากจะมีรากฐานสำคัญที่อุดมการณ์พระโพธิสัตว์ และหลักอุบายแล้วยังให้ความสำคัญกับข้อความ 2 ประเภท ตามหลักในสันนิธิโรมจนสูตร ที่ว่าด้วยข้อความที่กล่าวถึงหลักศูนยตา หรือกล่าวถึงปรมัตตสัจจ์ จัดเป็นข้อความที่ชัดเจนไม่ต้องตีความ (นิตารณะ) แต่ทว่า ข้อความที่กล่าวถึงสัตว์ บุคคล ตัว ตน เรา เขา ยังเป็นข้อความที่เป็นสมมติสัจจะ จำเป็นต้องมีการตีความ (เนยารณะ) นอกจากนี้ก็ยังมีอุปายเกาศัลย หรืออุบายต่างๆ ที่มีในมหายาน นอกจากนี้ ยังมีเกณฑ์การตีความ 4 ขั้นตอนดังนี้คือ

1) ความหมายตามเจตนารมณ์หรือความหมายเฉพาะ (The intended meaning) คือ ความหมายที่พระพุทธเจ้ามีพระประสงค์จะให้ผู้ฟังเข้าใจในการแสดงธรรมแต่ละครั้งความหมายในแง่ที่มีความแตกต่างหลากหลายไปตามอุปนิสัยและความต้องการที่แตกต่างหลากหลายของผู้ฟัง

2) พื้นฐานแห่งเจตนารมณ์ (The foundation of the intention) คือ ความจริงหรือสัจธรรมระดับลึกอันซ่อนอยู่เบื้องหลัง หมายความว่า เมื่อใดก็ตามที่พระพุทธเจ้าตรัสถึงสิ่งอันไม่เป็นจริงในระดับปรมาตถ์ พระองค์จะมีสัจธรรมหรือความจริงเป็นฐานรองรับอยู่สัจธรรมอันนี้เองที่พระองค์ต้องการให้ผู้ฟังเข้าใจในท้ายที่สุด

3) แรงจูงใจ (The motive) หมายถึง พระประสงค์ของพระพุทธเจ้าในการแสดงธรรมอันไม่เป็นจริงในระดับปรมาตถ์ต้องเข้าใจให้ได้ว่าทำไมพระองค์จึงแสดงอย่างนั้นทรงมีพระประสงค์อย่างไร เป็นต้น

4) เกิดความขัดแย้งถ้ายึดตามตัวอักษร (The contradiction if taken literally) หมายความว่า ถ้าวัดความหมายของข้อความนั้นตามตัวอักษรโดยไม่มีการตีความจะเกิดความขัดแย้งในการใช้เหตุผลทันที เช่น ข้อความแบบ “เนยารณะ” ที่สอนว่ามีสัตว์ บุคคล เป็นต้นถ้ายึดความข้อความนี้ว่าเป็นจริงตามตัวอักษร จะเกิดความขัดแย้งในแง่ของการใช้เหตุผลทันทีรูปแบบการตีความเหล่านี้ได้ถูกนำมาใช้อย่างผสมผสานตามความเหมาะสม

การตีความตามสายธรรมของวัชรยานนั้น เน้นให้สำคัญกับการถ่ายทอดระหว่างครูกับศิษย์ซึ่งแบ่งเป็นคำสอนที่เป็นสาธารณะคือการใช้วาจาเพื่อสร้างความชัดเจน กับคำสอนที่เป็นส่วนตัวที่เป็นลักษณะ

เฉพาะภายในเป็น ความลับ ซ่อนเร้น หรือ รหัสยะ มิได้มุ่งให้เกิดความชัดเจนเหมือนคำสอนภายนอกในทางกลับกันอาจนำไปสู่ความความสับสนและมุ่งให้เกิดความคลุมเครืออาจทำให้มีความเปลี่ยนแปลงเชิงมโนทัศน์แต่ไม่จำเป็นต้องมีความเข้าใจ (Thurman, 1993) มีการถ่ายทอดความรู้แก่นั้นมีอยู่ 3 ลักษณะ คือ

1) การถ่ายทอดโดยใช้คำพูด เป็นเรื่องของความคิดและทัศนคติและใช้คำพูดเพื่ออธิบายในระดับนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของการสอนเท่านั้น

2) การถ่ายทอด คือ การสร้างบริบทที่เป็นลักษณะเฉพาะ โดยอาจารย์จะสร้างสถานการณ์ขึ้นมาในระดับนี้ต้องการให้ศิษย์สัมผัสถึงหลักธรรมคำสอนโดยตรง

3) การถ่ายทอดโดย อาจารย์จะนำศิษย์เข้ามามีส่วนร่วมทั้งจิตของอาจารย์ เป็นการรับรู้และสัมผัสกับพื้นที่ว่าง

กล่าวได้ว่า อรรถปริวรรตศาสตร์ในพระพุทธศาสนานั้น มีมาแล้วตั้งแต่ครั้งพุทธกาลและหลังพุทธปรินิพพาน โดยมีการระบุถึงคัมภีร์เนตติปกรณ์และคัมภีร์เปฏฐโกปเทศ ซึ่งเป็นผลงานของพระมหากัจจายนะ ผู้เป็นเอตทัคคะด้านขยายความธรรมโดยย่อให้พิสดารได้ จนกระทั่งได้มีการขยายขอบเขตการตีความกันต่อมาจนแตกแยกออกเป็นนิกายต่างๆ ทั้งในอินเดียและนอกอินเดีย ซึ่งในแต่ละนิกายต่างๆ เหล่านี้ก็มีแนวคิดและหลักการปฏิบัติกรรมวิธีที่แตกต่างกันทั้งในกลุ่มเถรวาทและมหายาน โดยเฉพาะการตีความของวัชรยาน ในสมัยปัจจุบันก็ยังมีกรรมวิธีใหม่ๆ เกิดขึ้น ดังเช่น กรณีการตีความหลักพุทธธรรมของเชอเกียม ตรุงปะ

การนำเสนอหลักพุทธธรรมของเชอเกียม ตรุงปะ

เชอเกียม ตรุงปะ เกิดเมื่อ ค.ศ. 1940 ถิ่นกำเนิดเป็นอวตารชาติที่สืบเชื้อสายของเชอเกียม ตรุงปะ ตุกกู ในวัยเด็ก ท่านจึงได้รับการอบรมบ่มเพาะอย่างเข้มงวด เพื่อให้สืบทอดเป็นเจ้าอาวาสอารามเซอร์มิงในทิเบตตะวันออก หลังจากผ่านการฝึกฝนอบรมอย่างหนัก ท่านก็ได้รับการอภิเษกให้สืบทอดเป็นธรรมทายาทของมิลารปะและปัทมสัมภาวะ ท่านได้ศึกษาวิชาปีสสนากรรมฐานและปรัชญาตามแนวทางสายกาคิวและฉึงมาจนเจนจัด ท่านเชอเกียม ตรุงปะจำต้องอพยพลี้ภัยออกจากแผ่นดินถิ่นเกิดเมื่อครั้งที่จีนคอมมิวนิสต์ได้เข้ายึดครองทิเบตเมื่อปี 1959 หลังจากได้พำนักอยู่ในอินเดียเป็นเวลา 3 ปี ท่านได้เดินทางไปประเทศอังกฤษเพื่อศึกษาศาสนาเปรียบเทียบและจิตวิทยา ณ มหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ด สี่ปีหลังจากนั้นท่านได้ก่อตั้งศูนย์ศึกษาพุทธศาสนาแบบทิเบตและภาวนาขึ้นในโลกตะวันตกเป็นแห่งแรก นั่นคือสัมเย หลังในสกอตแลนด์ตะวันตก

ต่อมา เชอเกียม ตรุงปะ เดินทางไปปลีกวิเวกทำสมาธิที่ภูฏาน ซึ่งการปลีกวิเวกครั้งนี้ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างยิ่งใหญ่ในแนวทางการสอนของท่าน เพราะทันทีที่กลับมาท่านได้สละเพศบรรพชิตสมรสกับหญิงชาวอังกฤษ ในปี ค.ศ.1970 ท่านเชอเกียม ตรุงปะเริ่มเดินทางไปสอนธรรมะและเผยแผร์พระพุทธศาสนาในประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นเวลาร่วม 17 ปี โดยที่ท่านได้ก่อตั้งสำนักปฏิบัติสมาธิภาวนาหลายแห่งในทวีปอเมริกาเหนือและทวีปยุโรป ต่อมาเมื่อปี ค.ศ. 1974 ท่านได้ก่อตั้งสถาบันนาโรปะ อันเป็น

สถานศึกษา ซึ่งนักศึกษาอาจค้นคว้าภูมิปัญญาแบบพุทธควบคู่ไปกับภูมิปัญญาของตะวันตก ในฐานะผู้อำนวยการและครูใหญ่ในสถานศึกษาแห่งนี้ ท่านยังเป็นทั้งกัลยาณมิตรและเป็นครูวิปัสสนา ซึ่งวิสัยทัศน์ทางการศึกษาของสถาบันก็คือ นาโรปะจะเป็นมหาวิทยาลัยที่หลอมรวมองค์ประกอบของการสอนด้านจิตหรือภาวนา และการศิลปะแขนงต่างๆ รวมทั้งการศึกษาแนวตะวันตก ผนวกไว้ด้วยกันซึ่งถือได้ว่าเป็นการปฏิบัติแนวทางในการสั่งสอนธรรมะให้ร่วมสมัย และในปี ค.ศ. 1977 ท่านเซอเกียม ดรุงปะได้ก่อตั้งศูนย์ปฏิบัติธรรมนานาชาติซิมบาลาขึ้นสำหรับฆราวาสผู้มีความสนใจในการปฏิบัติ และด้วยเหตุที่ท่านมีทั้งความเป็นนักวิชาการ เป็นศิลปิน และอาจารย์สอนสมาธิภาวนา จึงได้รับการยอมรับว่าเป็นอาจารย์สอนพุทธศาสนาที่สำคัญที่สุดคนหนึ่งในโลกตะวันตก

เซอเกียม ดรุงปะ รินโปเซ เสียชีวิตลงเมื่อปี ค.ศ.1987 ด้วยอายุเพียง 47 ปี ทั้งผลงานและเอกลักษณ์ที่เฉพาะตัวของท่านไว้ในความทรงจำของผู้คนและบรรดาศาสนิกชนมหาวิทยาลัยนาโรปะ และท่านยังได้เขียนหนังสือขึ้นหลายเล่ม เป็นอัตชีวประวัติเล่มหนึ่งชื่อว่า Born in Tibet นอกจากนี้ นั้นยังมีงานทางด้านพุทธธรรมหลายเล่ม อาทิเช่น มุทรา: Cutting Through Spiritual Materialism (สิงหลอกเจ้า : ลอกคราบวัตถุนิยมทางศาสนา); Meditation in Action ; The Myth of Freedom ; Journey Without Goals ; The Tibetan Book of the Dead และ Shambhala: The Sacred Path of the Warrior.

ในทัศนะของเซอเกียม ดรุงปะนั้น กล่าวว่าหนทางแห่งจิตวิญญาณที่แท้จริงไม่ใช่การบรรลุภูมิธรรมใดๆ หากแต่เป็นกระบวนการของการปล่อยวางอย่างค่อยเป็นค่อยไป การฝึกสมาธิภาวนาทำให้เราค้นพบการมาอยู่ของตัวตน และการปฏิบัติที่เรียบง่ายนี้จึงเป็น “ฐาน” อันมั่นคงเพียงประการเดียวที่สามารถพึ่งพาได้ เพราะมันจะถากถางตัดต่ออย่างไม่หยุดยั้ง ท่านมักจะย้ำเตือนในหลักการพื้นฐานอยู่เสมอว่า “ไม่มีเป้าหมายที่ต้องบรรลุ เราแค่เป็นอยู่ ดุจดั่งก้อนหินหรือภูเขาที่ได้รับสัมผัสจากสายน้ำและสายลม การภาวนาตามแนวทางนี้ไม่ใช่ยากล่อมประสาท แท้จริงแล้วมันจะชักนำอารมณ์และความกลัวของเราให้ขึ้นมาสู่พื้นผิว มันไม่ได้ทำให้เราเป็นนายเหนือสิ่งใด ทว่าเป็นการเปิดเผยอันเจ็บปวด (ฟาบริซ มิคัล, เขียน, พิณฑุสาร ติวุตตานนท์, แปล, 2552: 119)

จากหลักพุทธธรรมที่สำคัญทั้งหมดของเซอเกียม ดรุงปะ มีพื้นฐานและหลักการทั้งหมดมาจากพุทธศาสนาทั้งฝ่ายเถรวาท มหายาน และเน้นที่ฝ่ายวัชรยาน ในนิกายญิงมาและกาคิว เป็นสำคัญเช่น การผสมผสานคำสอนเรื่องมหายาตราซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของนิกายกาคิว เข้ากับการปฏิบัติซ็อกเชนอันเป็นสภาวะความว่างของนิกายญิงมา เป็นต้น ยิ่งกว่านั้นเซอเกียม ดรุงปะยังให้ความสำคัญกับการดำเนินชีวิตปฏิบัติของสงฆ์ที่ถือตามวินัย ควบคู่ไปกับสายปฏิบัติธรรมที่ลึกลับเพื่อการรู้แจ้งอย่างฉับพลันของเหล่าสัทธาโยคีอีกด้วย นอกจากนี้ท่านยังเข้าถึงหลักธรรมในศาสนาอื่นๆด้วย ไม่ว่าจะเป็นคริสต์ ยิว ฮินดู หรือเซนแบบญี่ปุ่น จึงทำให้หลักธรรมของท่านนั้นไม่มีความขัดแย้งกับศาสนาใดเลยรวมถึงท่านยังมีบทบาทปฏิสัมพันธ์กับบรรดาศิลปิน กวี จิตรกร และนักดนตรี กระบวนทัศน์ของท่านจึงมีมิติที่หลากหลายแง่มุม และหลักพุทธธรรมของ ท่านจึงมีลักษณะผสมผสาน แต่ก็ยึดมั่นอยู่ในรากฐานของพุทธศาสนาอย่างเหนียวแน่น ท่านมักกล่าวเสมอว่า

“ผมจะทำทุกวิถีทางอย่างสุดความสามารถ เพื่อที่จะถ่ายทอดพุทธธรรมให้พวกท่านได้เข้าใจอย่างถ่องแท้ว่า ธรรมะทุกข้อที่ผมให้ไปนั้น คือสิ่งที่ท่านต้องนำไปปฏิบัติเป็นประสบการณ์ของตน นั่นคือ สามารถที่จะนำไปใช้กับสิ่งที่ท่านได้ประสบอย่างแท้จริง”

(ฟาบริซ มิคัล, เขียน, พินทุสาร ติวตานนท์, แปล, 2552: 160)

การที่จะเข้าใจขอบเขตของหลักพุทธธรรมที่ท่านนำเสนอ นั้น จำเป็นที่จะต้องมีความรู้พื้นฐานที่ถูกต้องตามทัศนะของท่าน 3 ประการคือ

1) พุทธศาสนาอยู่เหนือการโยงโย กับวัฒนธรรมไม่ว่าของชนชาติใด ทว่าเป็นหนทางอันนำไปสู่ความรู้แจ้งอย่างแท้จริง พุทธมรรคเป็นของสรรพชีวิตทั้งหลาย เพราะนำไปสู่การสัมผัสรับรู้โดยตรงต่อภาวะอันปราศจากบัญญัติของมนุษย์

2) การปฏิบัติตามพุทธมรรคต้องอาศัยหลักปฏิบัติของยานทั้งสาม โดยเริ่มจากการพิจารณาตรวจสอบความฟุ้งซ่านของเราอย่างซื่อตรง เพราะหากหลงผิดบิดเบือนความหมายที่แท้จริงในพุทธธรรม จะทำให้อัตตาหวิความซับซ้อนและพอกพูนยิ่งขึ้น

3) ท่านต้องการให้ศิษย์เผยแพร่ธรรมะด้วยการสื่อสารอย่างตรงไปตรงมา ไม่มีการเล่นเกมแสดงอำนาจ และพึงมีความจริงใจซื่อสัตย์ต่อกัน

สรุปได้ว่า งานของ เซอเกียม ตรุงปะ ทั้งหมดส่วนใหญ่จะเป็นบันทึกจากการแสดงธรรมในที่ต่างๆ ลักษณะการแสดงธรรมของท่านเป็นสิ่งเฉพาะตัว และเป็นกรยากที่จะตัดสินได้ว่าปัจจัยใดมีส่วนสำคัญที่สุดต่อการพัฒนาแนวทางการสอนที่ท่านคิดค้นขึ้นมา ประเด็นสำคัญคือความเรียบง่ายและใกล้ชิดที่ท่านมีต่อศิษย์เป็นสิ่งที่น่าประทับใจอย่างยิ่ง ซึ่งอาจจะมีความหมายยิ่งกว่าตัวเนื้อหาของหลักธรรม ทุกผู้คนต่างสัมผัสได้ถึงความอบอุ่นเมตตาที่ท่านแผ่ออกมา และประจักษ์แก่ใจว่าการได้รับความรักอย่างแท้จริงนั้นเป็นเช่นไร

การตีความหลักพุทธธรรมของเซอเกียม ตรุงปะ

เซอเกียม ตรุงปะ เป็นนักปฏิรูปศาสนาคณหนึ่งที่เน้นการตีความคำสอนพุทธศาสนาให้สอดคล้องกับบริบททางสังคม แต่การจะสรุปว่า การตีความคำสอนของ เซอเกียม ตรุงปะ เป็นการประยุกต์พุทธศาสนาให้เข้ากับสังคมตะวันตกนั้น ยังเป็นข้อสรุปที่ดูผิวเผินเกินไป เพราะแท้ที่จริงแล้ว ท่านกล่าวเสมอว่า

“เราไม่สามารถเปลี่ยนให้อเมริกานับถือศาสนาพุทธได้ด้วยการเปลี่ยนพุทธศาสนาเพื่อสนองตัณหาของคนอเมริกัน เราไม่สามารถทำทุกอย่างให้เป็นสมัยใหม่ได้ เรายังต้องดำรงลัทธิธรรมแบบโบราณไว้ นั่นคือสิ่งที่สำคัญยิ่ง”

แสดงให้เห็นว่า เซอเกียม ตรุงปะ ไม่ได้ประยุกต์พุทธศาสนาให้เข้ากับสังคมตะวันตก แต่สิ่งที่ทำก็คือ การคิดวิธีการสอนแบบใหม่ที่มุ่งตรงถึงหัวใจขององค์ธรรมที่แท้จริง ซึ่งจะก่อให้เกิดวิถีการดำเนินชีวิตแบบใหม่ที่ยิ่งใหญ่ จนถึงกับเปลี่ยนโฉมโลกทั้งใบนี้ได้

ในงานของ เซอเกียม ตรุงปะ มีได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ว่า พุทธศาสนาเป็นเพียงสังฆธรรมที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของบุชาให้กราบไหว้และเชื่อถือตาม ท่านแสดงให้เห็นโดยการสวดเครื่องนุ่งห่มแบบนักบวช นั่นคือ การละทิ้งเครื่องกีดขวางที่กั้นระหว่างท่านกับชาวตะวันตก พร้อมๆ กับการละทิ้งเส้นที่ดึงดูดใจของความเป็นตะวันออก ซึ่งท่านเห็นว่า เป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงธรรมยิ่งกว่าจะช่วยให้เข้าใจธรรมที่แท้จริงได้ ทำให้ลดช่องว่างที่ห่างไกลกันให้ใกล้ชิดมากขึ้น เพราะต้องการให้ผู้คนสัมผัสกับความเปลี่ยนแปลงที่เป็นแก่นแท้ของพุทธศาสนา นั่นคือ การที่เราต้องรู้แจ้งในสังฆธรรมด้วยตัวของเราเอง หลักการก็คือ อริยมรรคไม่ได้มุ่งไปสู่การเป็นปราชญ์ผู้รอบรู้ แต่กลับต้องรู้ในสิ่งที่ตัวเองเป็น และในวาระที่เราเป็นทุกข์ หนึ่งเดียวที่เราอาจพึ่งพาได้คืออาศัยประสบการณ์ของเราเองเป็นประตูดึงนำไปสู่ศูรกายในตน

คำสอนและอุบายอันแยบยลของ เซอเกียม ตรุงปะ ไม่เพียงแต่ปราดเปรื่องเท่านั้น หากยังตอบสนองต่อวิกฤตศรัทธาที่เกิดขึ้นโดยทั่วไปในโลกตะวันตกได้อย่างชัดเจนอีกด้วย เซอเกียม ตรุงปะ เสนอแนวทางใหม่ให้ผู้คนได้กลับมาค้นพบความเชื่อมโยงที่แท้จริงระหว่างศาสนากับอภิปรัชญา กล่าวได้ว่า สิ่งที่เสนอนั้นไปไกลเกินขอบเขตของพุทธศาสนา เป็นการอธิบายอย่างเปิดเผยและตีแผ่ข้อธรรมที่ขบถ แสดงให้เห็นถึงความเป็นเนื้อเดียวระหว่างตัวท่านกับสังฆธรรม โดยวางตนในจุดที่สามารถมองเห็นและสาธยายธรรมของตนได้อย่างแนบคาย และพยายามที่จะแยกแยะสารัตถะออกจากสิ่งอันไร้แก่นสาร เนื่องจากท่านเข้าถึงหลักธรรมของทุกศาสนา ดังนั้น จึงเป็นธรรมจารีที่มีสำคัญอย่างยิ่งในประวัติศาสตร์

ในแง่ผลงานของ เซอเกียม ตรุงปะ นั้น ถือได้ว่า เป็นการปฏิรูปการตีความพุทธธรรม ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่านำเสนอสื่อสิ่งใหม่ และแตกต่างจากจารีตเดิม แต่เป็นการวางรากฐานที่อิงหลักพุทธธรรมตั้งแต่เริ่มแรก ตามความเข้าใจของบุคคลทั่วไปแล้ว การปฏิรูปอาจหมายถึงการไปทำลายจารีตลง ถึงแม้ว่าเซอเกียม ตรุงปะ จะวิพากษ์วิจารณ์สถาบันสงฆ์และความเก่าคร่ำครึในประเพณีนิยม ในขณะที่เดียวกันก็ไม่เคยปฏิเสธหลักการบนพื้นฐานของสถาบันสงฆ์เลย ในทางตรงกันข้ามกลับสามารถสร้างสถาบันขึ้นมาใหม่สำหรับคนรุ่นอนาคต ที่ยังคงรักษาคำสอนดั้งเดิมไว้ แม้ว่าถูกกำหนดิตีเดียจากสถาบันสงฆ์ แต่ก็ยังคงยืนหยัดด้วยความเด็ดเดี่ยว

เซอเกียม ตรุงปะ เป็นนักปฏิรูปในแบบจารีตนิยมอย่างเต็มขั้น และเป็นธรรมจารีที่แท้จริง การตีความพุทธธรรมในแบบ เซอเกียม ตรุงปะ นั้น เป็นเรื่องของกรกระตุ้นเนื้อหาให้มีชีวิตชีวาอย่างเต็มเปี่ยม เฉกเช่นนักดนตรีที่บรรเลงเพลงเพื่อแสดงนัยแห่งเพลงให้ปรากฏ อาจจะได้ไม่ได้เสนอในแบบฉบับดั้งเดิม แต่ยังคงยึดรักษาโน้ตเพลงเดิมไว้อย่างเหนียวแน่น เพียงแต่ปล่อยให้ท่วงทำนองของมันไหลลื่นไปเองในแนวทางที่สดใหม่ เซอเกียม ตรุงปะ มีพรสวรรค์ดุจเดียวกับศิลปิน ท่านตีความพุทธธรรมให้กระจ่างแจ้งด้วยแสงสว่างที่แตกต่างไปจากเดิม บรรเลงไปตามโน้ตตัวเดิมโดยไม่จำเป็นต้องปรุงแต่งขึ้นมาใหม่

สรุป

ความไร้กรอบของพุทธศาสนาวัชรยานตามแนวทางของ เซอเกียม ตรุงปะ ได้หว่านเมล็ดพันธุ์แห่ง โภธิให้เจริญงอกงามในชนชาวอเมริกา สอดรับกับการเผชิญหน้าอย่างท้าทายครั้งใหญ่ของพุทธศาสนาที่มีต่อ โลกสมัยใหม่ในตะวันออก รวมถึงพุทธศาสนาในประเทศไทย ทั้งนี้ทั้งนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับว่า เราพร้อมจะเรียนรู้ จากเพื่อนพุทธศาสนิกชนในวัฒนธรรมอื่นมากน้อยเพียงไร เราจะ “รู้ตัว” และอ่อนน้อมยอมรับว่า พุทธศาสนาไทยกำลังเต็มไปด้วยความลึกลับไหลมากกว่าความตื่นรู้หรือไม่ หรือว่าเราจะยังคงโอบกอดความ ภาคภูมิใจว่า เราเป็นประเทศที่มีพุทธศาสนาประจำชาติ และคนไทยเองก็กำลังสนใจศึกษาปฏิบัติธรรม มากมายอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนเลยในประวัติศาสตร์

References

- กิริติ บุญเจือ. (2546). *ปรัชญาอรรถปริวรรตของมนุษยชาติ (ช่วงพหุนิยม)*. กรุงเทพมหานคร: ฐานบัณฑิต.
- คุณารักษ์ นพคุณ. (2544). *เนตติปกรณ์แปลและเนตติสารัตถที่ปนี*. กรุงเทพมหานคร: ทิพยวิสุทธี.
- จำรูญ ธรรมดา. (2546). *เรียบเรียง. เนตติฎีปนี*. กรุงเทพมหานคร: ไทยรายวันการพิมพ์.
- พิสิฐฐ์ โคตรสุโพธิ์. (2543). *หลักพระพุทธานุชา*. เชียงใหม่: ปิเอสการพิมพ์.
- พระคันธสารากวีวงศ์, แปล. (2550). *เนตติปกรณ์*. กรุงเทพมหานคร: ไทยรายวันการพิมพ์.
- ฟ้าบริขมัตล (เขียน). *พินทุสาร ติวตานนท์. (แปล). (2552). ชีวิตและญาณทัศนะของตรุงปะ ครูบ้ำผู้ปริชา ญาณ*. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.
- ราชบัณฑิตยสถาน.(2532). *พจนานุกรมศัพท์ปรัชญาอังกฤษ-ไทย*. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป.
- วิจักขณ์ พานิช,บทสัมภาษณ์ เรจินัลด์เรย์, <http://www.tilopahouse.com/node/396> (แปลจาก Blazing with Wakefulness: An Interview with Reginald Ray ตีพิมพ์ในวารสาร Tricycle ฉบับ Winter 2010).
- แสง มนวิฑูร, แปล. (2506). *ศาสนวงศ์หรือประวัติศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: รุ่งเรืองธรรม.
- Frederick Copreston, S.J.. (1964). *A History of Philosophy*. Vol. I, part I, 13th printing. New York: Image Book.
- P.V. Bapat, (1997). *2500 Years of Buddhism*. India: Publications Division.